

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Lvcæ Pinelli Societatis Iesv Theologi, De Virtute Sev
Energia, & admirandis Sacrosanctæ Missæ effectibus,
Libri Duo**

Pinelli, Luca

Coloniæ, Anno M.D.CVIII.

XVI. De Ritibus S. Missæ, qui consistunt in actionibus & Cæremonijs eius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46295](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46295)

dem populo benedicit, repræsentâs scilicet nobis benedictionē Christi, quam dedit discipulis suis, cū ab illis assumeretur in cælum, Lucæ 24.

Vigesimo demum, & ultimo loco, dicitur Euangelium S. Ioannis, *In principio erat Verbum*. Conuenire enim maxime videtur, vt tanto Sacrificio finito, mentio fiat eius, qui origo fuit cū eius Sacrificij, tum verò reliquorum donorum omnium cęlestium, quotquot habet Ecclesia, hoc est, Verbi incarnati, de quo in eodem Euangelio dicitur: *Et Verbum caro factū est*, scilicet Christus, qui fons est omnium bonorum spiritualium, de quibus laus & honor debetur Domino. Ideoq; Minister nomine totius populi respondet: *Gloria tibi Domine*.

De Ritibus S. Missæ, qui consistunt in actionibus & Ceremonijs eius.

CAP. XVI.

Hic notandum est aliquas Cœremonias ab Ecclesia ad decorē & reuerentiā diuini huius Sacrificij esse institutas, veluti cū Sacerdos, antequam se vestit, manus abluit; cū veniens ex
Sacrī-

Sacristia ad Altare, demissis in terram oculis, cum gravitate quadam & modestia progreditur. Hæ, & similes actiones ad honestatem & decorem pertinent, & sunt veluti dispositio quædam ad celebrationem cum deuotione & populi ædificatione perficiendam. Similiter quòd Sacerdos, quando dextra manu se signat, sinistram pectori admotâ tenet; item quòd benedicens Hostiam & Calicem, sinistram supra Altari positam habet, ideo institutum est, quòd sic decorum, & tanti Sacrificij dignitati congruum esse videatur. Sunt præterea aliæ Coeremoniæ ideo institutæ, quòd conformes sint verbis, quæ dicuntur, veluti cum Sacerdos pectus percutit, dicens; (scilicet in Confiteor) *mea culpa, mea culpa*; in idem enim recidit, dicere, *mea culpa*, & pectus suum percutere, quod signum est peccatoris. Similiter quando Sacerdos manus leuat, dicens: *Sursum corda*: sunt enim hæ actiones verbis planè similes & accommodatæ, quibus monemur, mentes quoque nostras ad Deum erigere, & de peccatis commissis dolere.

Nota

Nota
nias p
noradu
offertu
clinati
enim n
sed ext
su ad
rò in h
dignit
lere di
Al
funt ad
ad cele
les fun
fixi, of
demur
dirigu
Sacerd
quò aff
sti Dor
cerdos
sum di
cum te
xis gen
Nor
stituta

Nota deinde aliquas Missæ Cæremonias principaliter ad adorandum & honorandum Deum (cui Sacrificium ipsum offertur) esse institutas, Quales sunt inclinationes, & flexiones genuum: Deū enim non solum intrinsicè in animo, sed extrinsicè quoq; ipso corporis gestu adorare obligati sumus; maximè verò in hoc Sacrificio, quo ad tantæ nos dignitatis & honoris fastigium extollere dignatus est.

Aliæ porrò Cæremoniæ ordinatæ sunt ad reuerentiam earum rerum, quæ ad celebrandam Missam deseruiūt, quales sunt, inclinatio coram signo Crucifixi, osculatio Altaris, ac Patinæ. Aliæ demum ad reuerentiā & adorationem diriguntur ipsius Sacramenti, vt cū Sacerdos Hostiam & Calicem eleuat, quò astantes Corpus & Sanguinē Christi Domini adorent. Item, quando Sacerdos, dicens: *Agnus Dei; & Domine non sum dignus*, pectus suum percutit: item, cū toties ante communicationem flexis genibus Dominum adorat.

Nota tertio, aliquas Cæremonias institutas esse particulariter ad certarum rerum

rerū significationes, veluti cūm Sacerdos ante consecrationē, sublati ad celi oculis ac manibus, Deo offert panem & vinum, quo significat, se nos quoque invitare, vt secū nos ipsos Deo etiam offeramus. Similiter pectus suum percutiēdo, significat hominem peccatorem esse & opus habere misericordia Dei. Osculum quoque, quod in Missa antiquitus sibi inuicem dare moris erat, postquam scilicet Sacerdos dixerat: *Pax tecum*, populi beneuolentiam & vnionē significat. De qua Cæremonia dicit Clemens lib. 8. Const. c. 11. ad euitandā lasciuiam, ordinatum postmodum fuisse, vt Viri ac Mulieres seorsim sese inuicē oscularentur; hodie, quia creuit malitia, refrixit autem charitas, tabella osculatoria porrigitur, in qua imaginem aliquam deosculari solemus. Qua de re prolixius Gab. Biel, lect. 81. in Canon.

Huc refertur diuisio Hostiæ cōsecratæ, quæ secundū S. Thomam in 3. q. 83. art. 5. ad 7. tres designat diuisiones siue separationes. Prima est animæ à corpore Christi separatio; secunda est distinctio statuum corporis Christi mystici;

tertia

tertia
ex Ch
hæc de
Hierar
tam ad
catur
verò in
cūm fr
gitur
grum p
etli Ch
rit di
eiusde
fisse.

Ho
impon
9. eos
Christ
ant qu
tudine
verò,
nem, v
In solu
Circ
cerdot
re pote
nis Ch

tertia demum est diuifio gratiarum, quæ ex Christi paffione promanant. Omnia hæc defumpta funt ex Dionyf. de Eccl. Hierarch. cap. 3. S. Chryfoftomus quartam adiungit diuifionem, qua fignificatur debilitas & diuifio carnis, Christi verò integritas, & dicit: Quemadmodum cum frangitur Hoftia, non etiam frangitur Corpus Domini noftri, fed integrum permanet: ita etiam in Paffione, etfi Christi caro multis vulneribus fuerit dilacerata; nihilominus tamen eufdem virtutem integram permaniffe.

Hoftiæ illa particula, quæ Calici imponitur, vti dicit S. Thom. in resp. ad 9. eos fignificare potest, qui in hac vita Christi paffionis participes efficiuntur, aut quorum corpora cælesti iam beatitudine perfruuntur; fecundum alios verò, Christi fignificat Refurrectionem, vti notat Suarez disp. 8. fect. 1. §. In folutione.

Circa multas illas Cruces; quæ à Sacerdote formantur in Miffa, dici in genere potest, eas nobis memoriam Paffionis Christi inculcare, quæ cum ad imperandam

trandam à Deo gratiam; tum verò maximum, ad custodiendam animam, & propulsandum Diabolum, adfert adiumentum. Micrologus cap. 14. Cruces in Missa semper dispari fieri numero notat: vel vnā, propter vnitatem Diuinę Essentię; vel tres, propter tres in Deitate Personas; vel quinque, ad quinque; scilicet illa Christi Domini nostri vulnera designanda.

Circa ea, quę tam in hoc, quàm præcedenti Capite dicta sunt, scrupuli aliqui sese ingerunt, quorum primus hic est, quòd minus rectè videatur fecisse Ecclesia, has Cæremonias instituendo: cùm enim minutę sint ac multę, fatius videbatur illas arbitrio & deuotione cuiusque Sacerdotis relinquere: idem quoque de tam multis Orationibus ac versiculis dici potest. Respõdeo, Ecclesiam sanctissimè prudentissimeque fecisse, non solùm ea, quę dicenda in Missa sunt, sed etiam Cæremonias determinando. Si enim eas singulorum arbitrio reliquisset, tanta fuisset secutura Cæremoniarum ac Orationum varietas, vt maximę confusionis simul, ac
tædij

tædij
sent
ta inc
fuisse
nutæ
nusta
& vni
clesiæ
in om
riof h
eluce
habet
& pop
Se
dicen
ptos o
oblig
cil. Tr
ritus
aliã a
prece
Eccle
Pius
dinau
nibus
forma
serua

tædij potius, quàm deuotionis præbuis-
sent occasionem, utpote quarum mul-
tæ indecentes, ac à proposito alienæ
fuiſſent futuræ. Deinde, etſi quidem mi-
nutæ ſint Cæremoniæ Miſſæ; nihilomi-
nustamen, ſi cum debita ſiant grauitate
& vniformitate, mirum quàm in ijs Ec-
cleſiæ ordo, concordia, & ſollicitudo
in omnibus ijs, quæ pertinent ad glo-
rioſi huius Sacrificij adminiſtrationem,
eluceſcat; quod ſanè multum momenti
habet, ad augendum Eccleſiæ decorem
& populi deuotionem.

Secundò quæritur: An Sacerdos in
dicenda Miſſa ritus in Miſſali præſcri-
ptos obſeruare ſit obligatus? Reſpōdeo
obligatum eſſe. Expresſè enim S. Con-
cil. Trid. ſeſſ. 22. ordinauit, ut in Miſſam
ritus nulli noui intrōducantur, neque
aliæ adhibeantur Cæremoniæ, aut aliæ
preces dicantur, præterquam quæ ab
Eccleſia uſurpantur, & approbatæ ſunt.
Pius V. in principio Miſſalis ſerid̄ or-
dinauit, & in uirtute S. Obedientiæ om-
nibus Miſſam celebrantibus, ritum &
formam huic Miſſali conformem ob-
ſeruare præcepit. Quod intelligendum
eſt non

est non de ijs Ecclesijs aut personis, quæ
priuilegium habent vtendi Missali pe-
culiari, sed ijs duntaxat, qui Missali v-
tuntur Romano. Dictæ verò personæ
priuilegiatæ, suorum Missalium ritum
ac formam obseruare obligantur.

Tertiò quæritur: Quale peccatum cõ-
mittere censendus est, qui in dicenda
Missa ordinem Missalis non seruauerit,
id est, aliã Missam dixerit, quàm Missale
præscribit: verbi g. Præcipit Missale ho-
die dicere Missam de Feria, iã verò Sa-
cerdos aliquis Missam legit de Spiritu
S. aut pro defunctis. Respondeo, citra
peccatum ordinẽ Missalis mutari posse,
cùm hoc non sit ritum mutare, aut di-
uersas à Missali Cæremonias adhibere,
quippè cùm in illa Missa nihilominus
plenariè eius Missæ ritus obseruentur.
Deinde piorum ac doctorum Sacerdo-
tum cõsuetudine ita receptum est, vt id
sine omni scrupulo faciant. Ergo etiam
licet, præcepto in contrarium nullo ex-
tante. Cũ Officio diuersa est ratio. Cùm
enim singulis diebus Officium recitare
Sacerdos obligatus sit, illud recitare
Officium conuenit, quod vnoquoq; die
assigna-

assigna
muni c
in Miss
hodie c
ligat, s
Sacerd
est Miss
vel illa
dam est
dam no
admod
ligend
naris,
trium
lènes e
re con
mento
tura, d
nis con
Qu
propte
instit
& dete
puta M
ritus, e
Missam
hoc ad

assignatur, quemadmodum etiam communi consuetudine confirmatur. Secus in Missa: non enim obligatur Sacerdos hodie celebrare, neq; ordo Missalis obligat, sed dirigit duntaxat ac proponit. Sacerdos ergo, qui obligatus hodie non est Missam dicere, multo minus ad hanc vel illam determinatam Missam dicendam est obligatus, cum ad eam celebrandam non teneatur ex præcepto, quemadmodum tenetur ad Officium. Intellegendum tamen hoc est de Missis priuatis, quæ ad proprium cuiusque arbitrium & voluntatem dici possunt. Solenes enim Missas præcepti est celebrare conformiter Rubricis Missalis, argumento *Cap. Quidam. Et Cap. Cum Creatura, de Celebr. Missar.* Deinde etiã omnis contemptus abesse subintelligitur.

Quartò dubitatur; Sacerdos aliquis propter acceptum stipendium, aut per institutum Capellaniam, Missam certam & determinatam dicere obligatus est, puta Missam Mortuorũ, aut sancti Spiritus, quæritur, an talis peccet aliam Missam legendo? Respondeo, si fecerit hoc ad seruandum ordinem Missalis, aut
quia

quia Festum sit, neq; scandalum vllum committatur, nō peccare; sin verò causa legitima nulla subsit, obligationi debere satisfacere, quanquam neque citra legitimam causam ordo Missalis debeat interrumpi. Ita cōmuniter tenent Summistæ, veluti Syluest. ver. Missa, q. 1. 4. 7. Soto in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. in fine. Nauarrus cap. 21. num. 7. Victoria num. 95. & Suarez dist. 83. sect. 3. 6. In quo.

Quintò quæritur, cuiusmodi peccatum est, si quis omittat aliquid ex ijs, quæ in Missa dicenda sunt? Respondeo, id sine peccato fieri non posse: omnia enim, quæ in sacra hac actione dicuntur, ab Ecclesia sanctè sunt ordinata, vnde voluntariè aliquid ex ijs omittere, est peccare contra ordinem Ecclesiæ, cui obedire æquum est. Dico deinde, inaduertentiam & obliuionem naturalem ab hoc peccato excusare: ita enim aliquid omittere, cū voluntarium non sit, per consequentiam quoque nec peccatum esse potest. Addit Suarez loco citato, fieri posse, vt res omissa tam leuis sit ac exigui momenti, causa verò omissionis tam iusta, vt ad remouendam

omnem

omnem
tione, si n
verba C
lium, ve
tale: sin
tia, si qu
culum a
omittat
quod m
impedia
vel Euar
fuerunt,
pra) mo
runt, de
per negl
Verum r
que enin
alicuius
catum co
in alijs e
ta de vo
transgre
tur veni
Sextò
inaduer
ad alia iã
esse reco

omnem culpam, sit sufficiens. Dico tertio, si notabile sit quod omittitur, puta verba Consecrationis, *Epistola*, *Euangelium*, vel simile quid, erit peccatum mortale: si verò notabile non sit, verbi gratia, si quis *Commemorationem*, vel versiculum aliquem ex *Tractu* vel *Graduali* omittat, non erit peccatum, propterea quòd minuta hæc integritatè Missæ non impediunt, quemadmodum *Epistola*, vel *Euangelium*. Quanquam non defuerunt, qui (vti affirmat Suarez vbi supra) mortale peccatum esse affirmauerint, de *Canone* vel minimum verbum per negligētiam culpabilem omittere. Verùm nimis dura est ista sententia: neque enim verisimile est, propter nomē alicuius Sacti in *Canone* omissum, peccatum committi mortale, maxime cum in alijs etiam Religionis præceptis, puta de votis, leuis alicuius rei error aut transgressio pro peccato tantum habeatur veniali.

Sextò quæritur: An Sacerdos, qui per inaduertentiam aliquid omisit, & cum ad alia iã perrexerit, aliquid à se omissum esse recordatus fuerit, tum id conuenienter

H nienter

nienter dicere possit aut debeat quod omisit? Respondeo: Si quod omisit est de essentia Sacrificij, qualia sunt verba Cōsecrationis, necessariò illa debet dicere, & cōsecrare id, quod consecratum non est, cū citra Cōsecrationem nō sit Sacrificium: sin verò de essentia non sit, nō est necesse dicere: verbi gratia, dicta *Collecta*, vel *Epistola* recordatur Sacerdos per obliuionē se omisisse *Gloria in excelsis* quod dicendum ante fuerat, hic non est necesse illud dicere. Ita putat Syluester, verb. Missa, 1. q. 5. §. 4. & 5. & Suarez vbi supra: ratiōe nituntur ista, quod talis sit Missæ ratio, vt si quid dicatur extra locum, turbetur ordo ab Ecclesia constitutus. Obijciēt hic quispiam: Prædicti Authores negant duntaxat necessarium esse dicere extra locum, quod per inaduertētiam Sacerdotis est omisium; at fortè non idcirco erit inconueniens illud ipsum postea dicere? Respondeo: Ego id neq; facerem, neque alij, vt faceret, author essem, præfertim, si Missa publicè alijs auscultantibus celebretur, modò tamen tam exigua sit discrepantia, vt ne confusionem
aut

ant cōf
veluti
Oratio
peresse
citanda
cluder
non inc
si nō re
menti o
Sept
precibu
Super q
vel pre
ab Ecc
se præc
falis; it
pra est
præcep
publice
men m
le, qu
lias ora
propter
actione
fia non
terrum
sam alia

LIB. PRIMVS.

¶

aut cōformitatem aliquam introducat, veluti si Sacerdos, vbi cepit concludere Orationem secundam, recordetur superesse Orationem tertiam adhuc recitandā, interim verò obliuiscatur concludere secundam: hīc iudicarem ego, non incōuenienter facere Sacerdotem, si nō repetat, quod in re tam parui momenti omiserat.

Septimum dubium est de verbis vel precibus, quæ ad Missam adiunguntur. Super quo respondeo, nulla alia verba vel preces adiungi posse, præter ea, quæ ab Ecclesia sunt ordinata. Illud expresse præcipit Pius V. in principio sui Missalis; item S. Concil. Trid. sess. 22. vti supra est demonstratum. Et quāquam hoc præceptum eas Missas concernat, quæ publicè celebrantur; nihilominus tamen malè etiam faceret Sacerdos ille, qui Missam legens priuatam, alias orationes aut verba adiungeret, propterea quòd sacram hanc Missæ actionem alijs priuatis, & ab Ecclesia non approbatis Orationibus interrumperet. Deinde, quia ad Missam alia verba adiungere, Ecclesiæ est,

H 2

non

non autem personarum priuatarum.

Octauò quæritur: An quod de verbis & precibus ad Missam non adiungendis dictum est, etiam de eiusdem Cæremonijs sit intelligendum? Respódeo quòd ita, propterea quòd tam Concil. Trid. quàm Pius V. Missæ ritum variari prohibent, tam quoad preces, quàm quoad Cæremonias. De Cæremonijs ergo primò dico: Quemadmodum non est licitum Cæremonias ab Ecclesia ordinatas in Missa intermittere; ita quoq; permiffum non esse, nouas, & ab Ecclesia non approbatas, adiungere. Deinde dico: Si id fiat voluntariè, posse esse peccatum mortale, vel veniale; mortale quidem, si fiat cum animo mutandi ritum Missarum. Cùm enim Cæremoniæ significatiuæ sint mysteriorum Christi, hinc est, vt qui Cæremonias mutat, ipsas etiam significatiuæ mutare dicatur, quod repugnat intentioni & voluntati Ecclesiæ, neq; id publicè citra scandalum fieri posset. Sin verò id non fiat cum animo nouum ritum introducendi in Missam, peccatum erit veniale, aut nullum, si excusetur per ignorantiam. Dico

tertiò

tertiò
mitta
aliqua
est, mi
frange
peccat
eum,
pectus
Cærem

Qua
cerdot
lici inf
eam no
potius
diendu
ti, & a
Missam
normi

Monit

PRim
etib
uenire
piosè &

tertiò: Si quis Cæremoniam aliquam o-
mittat, quæ in materia graui specialem
aliquam habeat significationem, qualis
est, miscere aquam in Calice, Hostiam
frangere, & similia, graue quoque esse
peccatum. Non autem grauius peccare
eum, qui vel Crucem aliquam facere,
pectus percutere, vel similem aliquam
Cæremoniam omiserit.

Quæritur nonò, quid faciendum Sa-
cerdoti, si aquam non habeat, quam Ca-
licis infundat, aut in tempore habere
eam non possit? Respondeo: Cessandum
potius à Missa, quam vltius progredi-
endum, cum res ea sit magni momen-
ti, & ab Ecclesia indicta. Vnde satius
Missam non dicere, quam cum tam e-
normi defectu dicere.

*Monitum quædam circa defectus in Mis-
sa celebratione contingere
solitos.*

CAP. XVII.

PRIMA admonitio hæc est; De defe-
ctibus circa celebrandam Missam e-
uenire solitis, eorumque remedijs, co-
piosè & sigillatim agi in principio Mis-
sæ.

H 3

salis.